

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-394-4-36>

Павельчук Іванна, доктор мистецтвознавства,
доцент кафедри графічного дизайну НАОМА

Інновації в дизайн-освіті: традиції паризького ар нуво як актуальні «технології» візуального мистецтва XXI століття

Ключові слова: дизайн, освіта, традиції ар нуво, хроматичний колорит, асоціативний символізм, школа постімпресіонізму.

Ivanna Pavelchuk, Doctor of History of Arts,
Associate Professor of the Department of Graphic Design, NAFAA

Innovations in design education: traditions of Parisian art nouveau as current “technologies” of visual arts of the XXI century

Abstract. The author’s course in the discipline “Color Studies” offered for review was introduced into the educational process of the Department of Graphic Design of the Academy of Fine Arts of Ukraine in the first semester of the 2023–2024 academic year and has been taught in Ukrainian universities since the early 2000s. The practical value of the methodology lies in the fact that the author has gone through all stages of development on his own experience. Starting from the 2000s, the painter-scientist began to share his methodology with design students, in particular, in 2022 he taught the aforementioned courses to temporarily resettled Ukrainian students at the Kraków Academy of Arts named after Yana Mateyka. The theoretical novelty of the educational method lies in the fact that the regularities of art nouveau painting traditions, introduced by the French impressionists and post-impressionists during 1870–1900, were reinterpreted by the modern artist as algorithms of pictorial “technologies” that convey information non-verbally in the form of colorful associative messages.

Key words: design, education, art nouveau traditions, chromatic color, associative symbolism, school of post-impressionism.

Міжнародний досвід самоізоляції, спричинений наслідками епідемії COVID-19, значно розширив традиційні уявлення сучасників про емпірично обмежені можливості комунікації. Непередбачений досвід війни, пов’язаний з політичною експансією Росії проти України, поглибив суспільну довіру до безпечних форм навчання. Адаптувавшись до непередбачених викликів сьогодення, освітній процес перетворився на популярний й загальнодоступний міжнародний продукт.

Зміна культурфілософської парадигми спілкування актуалізувала перегляд усталених стереотипів щодо класичного сприйняття надбань європейського живопису XIX–XX ст., змінивши герменевтику освіти від екстраполяцій матеріально-видимого світу до, недоступних оку, алгоритмів цифрового кодування через програми графічного дизайну: Photoshop, Illustrator, CorelDraw, Adobe InDesign.

Пропонований для ознайомлення авторський курс з дисципліни «Кольорознавство» впроваджений в навчальний процес кафедри графічного дизайну НАОМА в першому семестрі 2023–2024 навчального року, викладається в ВНЗ України з початку 2000-х рр.

Практична цінність методики полягає у тому, що автор на власному досвіді пройшов усі етапи розвитку. Починаючи від 2000-х живописець-науковець почав ділитися своєю методикою зі студентами-дизайнерами, зокрема 2022 р. викладав згадані курси тимчасово переселеним українським студентам в Краківській академії мистецтв ім. Яна Матейка.

Теоретична новизна освітньої методики полягає в тому, що закономірності живописних традицій ар-нуво, впроваджені французькими імпресіоністами й постімпресіоністами упродовж 1870–1900 рр., були переосмислені сучасним художником як алгоритми зображальних «технологій», які передають інформацію невербальним шляхом у вигляді різнокольорових асоціативних меседжів.

Для того щоб розвинути чутливість ока та активувати відчуття імпресії, сучасному студентові достатньо виконувати тренінги та практичні вправи «Генеza Кольору» І. Павельчук, що розвивають досвід суб'єктивно-чуттєвого ірраціоналізму, започаткованого художниками-імпресіоністами в мистецтві паризького ар-нуво 1870–1880.

План занять з дисципліни «Кольорознавство» складається з 4 модулів, 6 лекцій та 20 практичних завдань.

Модуль 1 полягає в практичному виконанні палітр лабораторного типу «Генеza Кольору». Такий досвід передбачає достовірне емпіричне вивчення всіх колірних пігментів та їх генетичних похідних. Спостереження за «народженням» нового кольору відбувається подібно до біологічного відтворення, коли кольори взаємно проникають один в інший, народжуючи при цьому нове кольорове «життя».

Чотири вправи «Генеza Кольору» забезпечують оволодіння початковими практичними навичками професійного досвіду.

Модуль 2. Знайомство з поняттям «Хроматичне конструювання» та основними типами колірних контрастів: контраст за кольором; контраст світлого та темного; контраст теплого та холодного; контраст додаткових кольорів; симультанний контраст; контраст за насиченістю. Виконання шести вправ типу «Колорит» забезпечує необхідний досвід роботи з такими завданнями як: колірна індукція та контрасти; колірна гармонія; символічна іманентність кольорів як субфактор асоціативно-символічного метафоризму.

Модуль 3. Виконання вправ, що передбачають цифрову кодифікацію завдань типу «Генеza Кольору». На цьому етапі студенти ознайомлюються з теорією німецького ідеаліста Вільгельма Ворпінгера *Abstraktion und Einfühlung* (1907), в якій доводилося, що кольори самі по-собі можуть відтворювати настрій і емоції.

Модуль 4. Виконання вправ, що передбачають цифрову кодифікацію завдань типу «Колорит», що узагальнюють та ідеалізують враження про гаму хроматичних відтінків, попередньо створених фарбами. Знайомство

Section 2. Methods of teaching specialised disciplines in higher art education institutions and problems of contemporary art education

з «технологією» асоціативного символізму та впливу на глядацьку аудиторію через досвід метафоричної глобалізації художників-постимпресіоністів ар-нуво 1890. Практична вправа «Колорит» – універсальний інструмент оволодіння усіма типами хроматичних комбінацій.

Підсумовуючи теоретичне і практичне значення впроваджених освітніх курсів полягає в сучасній інноваційній методиці викладання, в якій природний феномен людської уяви проєктується на символізм цифрового програмування.

